

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΑΙ ΓΥΘΕΣΕΙΣ*

ΣΥΖΗΤΟΥΜΕΝΑΙ ΕΝ ΤΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗ ΤΗΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ ΤΗ ΑΝΑΜΙΞΕΙ ΡΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΠΑΚΙΝ*

7) Μετάφρασις τοῦ Φιρμανίου—ἡμερομηνίας Ζιλκαδὲ 1250 (1835) τοῦ Σουλτάνου Μαχμούδ τοῦ Β΄.

«Ἀνακεφαλαιοὶ τὰ φερμάνια τοῦ Ὁμαρ, τοῦ Σουλτάνου Σέλιμ, Μουταπαῶ, τοῦ Μουράτ καὶ ἐν γένει ὄλων τῶν προκατόχων του καὶ ποιεῖται μνείαν περὶ τοῦ Καμχμέ, Ἐκκλησιῶν, Μοναστηρίων, κήπων, τάφων, Βακουφίων, (=εὐσεβεῖς δωρεαὶ) ἅτινα ἀνήκον τοῖς Γεωργιανοῖς, τοῖς Ἀθησσυνοῖς, τοῖς Κόπταις καὶ τοῖς Ἀραβίν, ὧν αἱ Κοινότητες ἦσαν ἐξηρητημέναι ὑπὸ τοῦ Γραικικοῦ Λαοῦ ! ! Λέγει δ' ὅτι: ἐδόθησαν τούτοις διατάγματα ἐπιβεβαιουῦντα τὴν

*. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 165.

1. Εἶναι βέβαιον ὅτι κατὰ τὸ 1835 ἐδόθη τοῖς ἡμετέροις τὸ δικαίωμα ἐπισκευῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγ. Βηθλεέμ. [Ἱστ. ἐκκλ. ἱερ. σελ. 683] Ἄγνοομεν ὅμως τὸ ἄνω φερμάνιον τοῦ 1250 [1835] ἵνα ἐξελέγξωμεν τὰ τῆς ἐνταῦθα παρεχομένης συνόψεως αὐτοῦ Φαίνεται δ' ὅμως ὅτι ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀναγραφόμενων «ἐγγράφων» δὲν ἐτηρήθη ἡ χρονολογικὴ κατάταξις αὐτῶν, ὅπως δείκνυται καὶ ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 4 φερμανίου, ὅπερ χρονολογικῶς ἔπρεπε νὰ ἔληται καὶ νὰ προηγῶνται τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 5 καὶ 6 τοιαῦτα, τὰ κατὰ τὴν Πατριαρχεῖαν τοῦ Θεοφάνους ἐκδοθέντα. Δὲν ὑποθέτομεν δ' ὅτι πρόκειται περὶ ὁρισμοῦ δοθέντος τῷ 1231 περὶ τὰ τέλη τοῦ Ζιλκαδὲ [πρβλ. Ἡ ἐκκλ. Ἱερ. κατὰ τὰς 4 τελευτ. αἰῶνας σελ. 416-423] διότι τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ οὐδεμίαν μνείαν ποιεῖται τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ συνόψει διαλαμβανόμενων. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν εἰμὴ ἐν περιλήψει μόνον τὸν μνημονευθέντα ὁρισμὸν τοῦ ἔτους 1837-εἰ. ὁθ. 1252 περὶ ἐπισκευῆς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Γένους τῶν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ παθόντων Ἱερῶν Προσκυνημάτων. [πρβλ. αὐτόθι σελ. 432 καὶ Ἱστ. ἐκκλ. Ἱεροσολ. σελ. 685]. Τούτου ἕνεκα παραπέμπομεν τοὺς δυναμένους νὰ ἐπωφεληθῶσι τὰ σχετικὰ τῆς ἐποχῆς ταύτης φερμάνια, καθ' ὅσον ἀμφιβάλλομεν ἂν ἐν τῷ τοῦ σημειουμένου ἀπὸ τοῦ 250 [1837] γίνεται λόγος περὶ «Γραικικοῦ Λαοῦ» καὶ οὐχὶ τοῦ «ἔθνους τῶν Ρωμαίων.» Καὶ περὶ Ἀράβων δὲ προκειμένου [λέγε Ἀραβοφάνων] τῆς ἐποχῆς ταύτης γνωρίζομεν ἀπλῶς ὅτι, τοιοῦτοι «Ρωμαῖοι Ἀραβες» κατὰ διαδικασίαν περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν «Ποιμένων» μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν κτημάτων, κατεῖχον Χοτζέτιον ὅπερ θεωρεῖται «χωρικῶν ἐγγραφῶν ἀγροικῶν» διαλαμβάνον ἀπλῶς ὅτι, τῶν περὶ τὴν Ἐκκλησίαν δένδρων καὶ τοῦ σπηλαίου τὰ ἡμίση ἠγοράσθησαν παρὰ τῶν Φραγκοκαλογήρων, τὰ δὲ ἄλλα ἡμίση ἔμει-

κατοχήν τῶν ἀνηκόντων αὐτοῖς ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος.

Τὸ φερμένιον τοῦτο ἀνακεφαλαιῶσι περίπτωσιν πρὸς τοιαύτας λαβοῦσας χώραν προγενεστέρως καὶ ποιεῖται λόγον ὀνομαστί περὶ τῶν Ἀβησσυνῶν.» σελίδες ὑπουργικαί.(;)

8) « Ἀπόφασις περὶ τῆς ἀναφύσεως ἀπαιτήσεως τῶν Αἰθίοπων ἔτι, ἐν παράθυρον διέxon. ἐπὶ τοῦ Der El Soultan, ἦτο προσφάτου οἰκοδομῆς. (Τὸ δικαστήριον μελετᾷ τοὺς τίτλους *ιδιοκτησίας τῶν Αἰθίοπων*.) Ἀναφέρεται δ' ἔτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κοπτικῆς Κοινότητος κατήντησε ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ ἀπαίτησις του δὲν ἐδασίζετο ἐπ' οὐδενὸς ἐγγράφου οὔτε ἐπὶ ἀποδείξεων. »

Ἡμερομηνία 1 Δεματζι οὔλ-Ἐδὲλ 1264 τῆς Ἑγῆρας. σελίδες ὑπουργικαί (;)

9) « Ἀπόφασις προηγηθεῖσα τῆς πρώτης, ὑπὸ ἡμερομηνίαν μηνὸς Φεβρουαρίου 1261 τῆς Ἑγῆρας, διαπραγματευομένη τὸ αὐτὸ ζήτημα. »

10) Ἀπόφασις τοῦ μηνὸς Ζιλικαδὲ 1065 1. « Διαπραγματεύεται τὰ δικαιώματα τῆς προτεραιότητος τῶν Γραικῶν. Παραθέσεις ἐνδιαφερόσασιν τοὺς Αἰθίοπας : Οἱ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΝ ΑΚΟΜΗ ΟΤΙ ΤΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΚΟΥΦΙΩΝ ΓΡΡΑΖΙ 2 ΚΑΙ ΑΒΗΣΣΙΝΩΝ ΑΤΙΝΑ ΕΞΑΡΤΩΝΤΑΙ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας των τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀνήκουσιν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Χαλίφου Ὁμαρ, ὡς ἄλλως τε ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν τίτλων καὶ ἐγγράφων οὓς ἔχουσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν χεῖρας. Οἱ Γραικοὶ Πατριάρχαι οἵτινες διεδέχθησαν ἀλλήλους ἐν Ἱεροσολύμοις, εἶχον πάντοτε τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν διοίκησιν τῶν Βακουφίων τούτων, χωρὶς οὐδεμίαν ἄλλην Κοινότητος θρησκευτικῆς Χριστιανικῆς νὰ δυναθῇ ν' ἀναμιχθῇ 3. »

ναν εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων τούτων Ἀράβων, οἵτινες δυστυχῶς ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι πωληταὶ πρὸς τοὺς Λατίνους τῶν μνημονευομένων μερῶν περὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν «Ποιμένων». [πρβλ. Ἡ ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς 4,....σελ. 430].

1. Καταφαίνεται ἡ σύγκυσις περὶ τὴν χρονολογικὴν κατάταξιν.

2. Πρόκειται περὶ τῶν Γεωργιανῶν, Ἰβήρων, Γκιουρτζήδων τῶν ὀλοίων ἢ ἰδιαιτέρα μνεῖα ἐν τοῖς ἐγγράφοις εἶναι πάντως σκόπιμος καὶ ὑποσημαίνει ὑπολανθάνοντά τινα τῆς Ῥωσικῆς Πολιτικῆς σχολῆς.

3. Διὰ τῶν ἐπεξηγηματικῶν τούτων παρατηρήσεων σπουδαιότατον θίγεται ζήτημα τὸ περὶ Βακουφικῶν κτημάτων. Ἀνηθίτως δ' ὑποδεικνύεται ὅτι,

Ἀπερασίσθη δ' ἐτι νὰ διαταχθῆ ἢ Ἀρμενικῆ Κοινότης νὰ μὴ

οἱ ἡμέτεροι Πατριάρχαι διευθύναντες καὶ διοικήσαντες ταῦτα κατεχράσθησαν κτήματα καὶ Προσκυνηματικούς Τόπους ἄλλων ἐθνικοτήτων. Ἐνὶ λόγῳ οἱ ἀγαθοὶ Ρῶσοι θέλουσι νὰ διδάξωσιν ὅτι, τὰ εἰς χεῖρας καὶ τὰ ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους Πανάγια προσκυνήματα, περιλαμβάνουσι καὶ προσκυνήματα καὶ ἄλλων χριστιανικῶν ἀποχρώσεων οἰκειοποιηθέντα ἀπὸ τῆς ἐπαλλήλου διαδοχῆς τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν!

Καὶ περὶ μὲν τῆς Ἑλληνικότητος τῶν Προσκυνημάτων παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἐξ ἧς καταδεικνύται οὐ μόνον τοῦ Γένους ἡ κυριαρχία ἐπ' αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὸ κτήτορικὸν αὐτοῦ δίκαιον ἐφ' ἀπάντων τῶν Ἁγίων Τόπων. Περὶ δὲ τῶν κατὰ Τουρκο-ἀραβικὴν ἔκφρασιν λεγομένων Βακουφίων (= κτημάτων ἀφιερωμένων) παρατηροῦμεν ὅτι, ταῦτά εἰσι κτήματα ἀφιερωθέντα ὑπὸ εὐσεβῶν χριστιανῶν, συνδεομένων οὐ μόνον μετὰ τῶν Ἁγίων Τόπων ἀλλὰ πρὸ παντός καὶ πρὸς τὸ Γένος τὸ Ἑλληνικόν. Σπανίζουσι πολὺ οἱ μὴ Ἕλληνες ἀφιερωταί. Ὡς δὲ καταδεικνύται ἐκ τῶν ἀφιερωτηρίων αὐτῶν ἐγγράφων, τὰ κτήματα ταῦτα ἀφιερώθησαν ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τῶν Προσκυνημάτων. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1523 ὁ ἐκ Κύπρου Φίλιππος Φλάτρος διαθέτων τὸ χωρίον Τάλα, ἔσημειον ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ὅπως μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Λογίζου καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἀποκτήσεως ὑπὸ τούτου γνησίου τέκνου, «νὰ κατεβαίη . . . τὸ αὐτὸ χωρίον, ἢ Τάλα, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, εἰς τὸν ὄρδινον τῶν Ρωμαίων» ὡς ἰδιοκτησία. (πρβλ. Ἀνάλεκτα Ἱερ. Στοιχ. Τομ. Β'. σελ. 259 - 260). Ἄν δὲ ποτε διετέθησαν καὶ χρήματα καὶ δι' ἄλλους σκοποὺς καὶ δι' ἡ καὶ ἐκπαιδευτικούς, τὰ ποσὰ ταῦτα ὠρίσθη ὅπως διαθέτῃ ἡ Ἀδελφότης διὰ τοῦ Πατριαρχοῦ καὶ Ἐργουμένου αὐτῆς· ἐπρελε δὲ καὶ εἰς παιδιὰ κοσμικῶν νὰ διδάσκωνται οὐχὶ μόνον ἀράπικα ἀλλὰ καὶ Ρωμαῖκα. (πρβλ. αὐτόθι σελ. 307—309.)

Ἰδιαιτέρα μελέτη τῶν ἀφιερωτηρίων ἐγγράφων πείθει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅτι: 1] διαχειρίζονται εἶναι τὰ διὰ τῶν καταστατικῶν ἀφιερωτηρίων ἐγγράφων, ὀριζόμενα πρόσωπα, καὶ 2) ὅτι ἡ κυριότης ἀνήκει τῷ Θεῷ, ἡ δὲ διαχειρίσις τῷ ἐπιτρόπῳ (μουτεβελλῇ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μωαμεθανικοῦ Ἱερονομικοῦ κληρονομικοῦ Δικαίου), τῷ ὀριζομένῳ ἐν τῇ διαθήκῃ ἢ τῷ ἀφιερωτηρίῳ ἐγγράφῳ. (πρβλ. Ἱερονομικὸν Κληρονομικὸν τῶν Μωαμεθανῶν δίκαιον Φερατζ, Ἀθήναι 1915 ὑπὸ Α. Ν. Δημητριάδου Δημητηόγλου σελ. 162). Τῶν τοιούτων δὲ κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων ἡ κυριότης δὲν μεταβιβάζεται κατὰ βούλησιν ἢ διὰ διαθήκης τοῦ νέου κυριάρχου, ἀλλὰ μεταβιβάζεται διὰ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς εἰς ἕτερον δι' ἐπαλληλίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου κυριάρχου. (πρβλ. ἐν. ἀν. σελ. 8. 9).

Τὰ κτήματα δὲ ταῦτα εἶνε ἀφιερῶματα πρὸς Ἐκκλησίας Μοναστηριακοῦ ὅλως χαρακτήρος, ἐνέχοντος μάλιστα εὐρύτεραν ἐννοίαν τοῦ χαρακτήρος ἄλλων Μοναστηρίων ὑφισταμένων ἀλλαχοῦ. Ὡς τοιαῦτα δὲ εἶνε πράγματα ἐ-

ἐνοχλή πλεον τοῦς Αἰθίοπας, οὕτε ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὸ βακουρτικόν

ἔθουσιαζόμενα κατὰ πλήρη κυριότητα (ὡς καὶ τὰ παρὰ Μωαμεθανοῖς Ἐμλάκι σηφεῖ) ὑπὸ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, τῆς κυριάρχου τῶν προσκυνημάτων κτητορικῶς τε καὶ κληρονομικῶς, φύλακος δὲ τέλος τούτων ἀπὸ τε τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἐντολέως Ἐθνους.

Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὅτε ἔνεκα τῶν δυσχειμέρων καιρῶν καὶ Ἱστορικῶν λόγων ἡ Ἀδελφότης διεΐδε τὴν ἀνάγκην ὅπως ὁ ἐκάστοτε Πατριάρχης θεωρηθῆ καὶ Ἡγούμενος Αὐτῆς, οὐ μόνον ἢ ἰδίᾳ ἀνέλαβε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἀπολύτως διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς, συμμετεχόντων καὶ τῶν λογάδων τοῦ ἔθνους τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁσάκις ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο ἐν τῇ Βασιλευούσῃ καὶ τοῦτο ἵνα προφυλάξῃ κυρίως τὸν ἴδιον αὐτῆς ἔθνικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι Αὐτῆς συμμετέσχον πάντοτε ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ τῆς Ἀδελφότητος καὶ τῶν Προσκυνηματικῶν ὑποθέσεων. Ἐντεῦθεν δὲ συνέβη ὥστε καὶ καθ' ὄν χρόνον δὲν ὑφίστατο τυχὸν ποτέ σὺνδος ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ ἢν θέλει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἀποψις, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀδελφότητος εἴτε ὡς Σκευοφύλακες, εἴτε ὡς Γέροντες, εἴτε ὡς Δραγουμάνοι, εἴτε καὶ ὡς ἀπλοὶ κληρικοὶ καὶ ἔτι μοναχοί, ἀπέτελεσαν πάντοτε τὸ Διοικητικὸν Αὐτῆς Συμβούλιον, ὅπερ μάλιστα ὄφειλε νὰ ἦ ὑπόλογον καὶ ἐνώπιον τῆς «Συνάξεως» τῆς «Ἀδελφότητος». Ἐπειδὴ δ' ὁ Ἡγούμενος Αὐτῆς ἦν καὶ Πατριάρχης συγχρόνως οἱ ἀντιπρόσωποι Ἐκεῖνοι συμμετέσχον καὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀφιερωμάτων καίτοι βεβαίως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Πατριάρχαι καὶ Ἡγούμενοι αὐτεθυσιάζοντο πρὸς ἀξίην τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας τῆς Ἀδελφότητος.

Ὅπως δὴποτε ὁμως διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον καὶ ἐπὶ περιφρουρήσει τῶν ἀνεξαρτήτων τοῦ Πατριαρχείου Μοναστηριακῶν Αὐτῆς δικαιωμάτων, διοικητικῶν καὶ διαχειριστικῶν, διετήρησε πάντοτε τοῦς ἰδίους ἀντιπροσώπους παρὰ τῷ Πατριάρχῃ ἢ καὶ τοῦς Ἐπιτρόπους αὐτοῦ, φ' τρόπῳ ὁ Πατριάρχης ἐδικαιοῦτο νὰ συμμετέχῃ τῆς διαχειρίσεως—δι' ἀντιπροσώπου κληρικοῦ πάντοτε—ἢ καὶ αὐτοπροσώπως ὡς Πρόεδρος, τῆς ἄλλης τυχὸν ἰδιοκτησίας εὐαγῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων καθαρῶς Κοινοτικοῦ χαρακτήρος. Τοιαῦτα καταστήματα ὑπῆρξαν καὶ Ἐκκλησιαί ἰδιωτικαὶ πολλὰκις ἐξελιχθεῖσαι βαθμηδὸν καὶ εἰς Κοινοτικάς ὅπως ὑπῆρξαν καὶ Ἐκκλησιαί ἰδρυθεῖσαι ἐκ τῆς εἰσφορᾶς ἐπιτοπίου πινὸς Κοινοτικῆς ἐχούσης ἐν ἀρχαιότεροις χρόνοις τὴν ἔννοιαν τῆς Παροικίας.

Εἶναι ὁμως προφανές ἢ μεταξὺ τῶν Κοινοτικῶν κτημάτων καὶ τῶν τῆς Ἀδελφότητος διαφορὰ. Διότι τι μὲν τῶν Κοινοτικῶν ἐκτῆθησαν ὑπ' αὐτῶν ὡς νομικῶν προσώπων, ἵν' ἀποτελέσωσι τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν εὐαγῶν καὶ φιλανθρωπικῶν αὐτῶν καταστημάτων.

Τὰ δὲ τῆς Ἀδελφότητος τοιαῦτα ἐκτῆθησαν ὑπ' αὐτῆς δ' ἓνα ἐξιδιαστικὸν σκοπὸν, ξένον ὅλως τοῦ Κοινοτικοῦ χαρακτήρος. Ἄλλα δ' ἀφιερώθησαν ὑπὲρ ὀρισμένου πινὸς Προσκυνηματικοῦ σκοποῦ, ὅστις ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ τὴν βάσιν τῆς τε συστάσεως καὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἀδελφότητος. Ἀρχαιότατα ἄλλως τε οὐδεμίαν σχέσιν ἐξαοτήσεως σημειοῦται πρὸς τῆς Ἀδελφότητος ἀπὸ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Κοινοτικῆς. Ἄλλ' οὕτε καὶ ἐπέμβασις Κοι-

κτῆμά των, καὶ γὰρ ἐπιστρέφη τούτοις τὸ κατασχεθὲν ὑπ' αὐτῆς κτῆμα

νοτική ὑπῆρξεν εἰς τὰ τῆς Ἀδελφότητος ἐν τῷ μακροβαίῳ Αὐτῆς βίβ. Διετέλεσε μάλιστα αὕτη ἀνεξάρτητος πάντοτε καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου ἐν τῷ ζητήματι τῆς ιδιοκτησίας Αὐτῆς. Εἶναι δὲ σημαντικαὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης «αἱ ἀφιερώσεις εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον ὑπὸ τῆς ἐν Χαλδίᾳ τῶν Σαρασιτῶν οἰκογενείας» δι' ἧς μνημονεύεται ἐν τῷ ἀφιερωτηρίῳ ἐγγράφῳ «να μὴ ἀνακατώνωνται οὔτε οἱ κατὰ καιρὸν Πατριάρχαι καὶ Πρωτοσύγκελλοι τοῦ Παναγιῶν Τάφου» ἀλλὰ ὁ ἐπιστότης πάντως καὶ μόνον τοῦ Ἁγ. Τάφου—ὁ Σκευοφύλαξ, (πρβλ. Ἀνάλεκτα I. Σ. Τομ. Β'. σελ. 403).

Εἶναι δὲ βέβαιοι ὅτι εἰς τὰ τῆς Ἀδελφότητος δὲν ὑπάρχει διαθήκη (μουάσση) ἀπόλυτος, ἀλλ' ὑφίσταται ἡ λεγομένη ἐπάλληλος διαδοχὴ (μουνασαχά) παρὰ Μουσουλμάνους. Διὸ καὶ τὸ περὶ βακουφίων Αὐτῆς, τὸ ἀποτελοῦν τὴν Λυδίαν λίθον τῶν φυλετικῶν τῶν Ἀραβοφόνων τάσεων, ἀνάγκη γὰρ ἐξετασθῆ ἐπὶ τῶν μνημονευθειῶν δύο βάσεων τῶν ὑφισταμένων ἐν τοῖς ἀφιερωτηρίοις ἐγγράφοις τῶν ἰδίων Αὐτῆς κτημάτων. Ἐν τῷ καθορισμῷ δὲ τῶν βάσεων πρὸς ἐπίλυσιν ὀριστικὴν τῆς ὑποθαλαπομένης ταύτης διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ὀρθοδόξου Παλαιστίνου λαοῦ καὶ τῆς Ἀδελφότητος, ἧς διευκρινισθῆ ἐπιστημονικῶς ὅτι: *ὁ χαρακτήρ τοῦ φυλετικοῦ ἐν Παλαιστίνῃ ζητήματος δὲν δύναται νὰ ἔχη τὰς αὐτὰς οἶας καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ βάσεις*. Διότι ἐν Ἀντιοχείᾳ ὑφίστατο οὐ μόνον ὁ δημογραφικὸς χαρακτήρ τοῦ θρόνου ἐκείνου, ἀλλ' ἀπέλειπεν ἀπὸ τούτου καὶ ὁ καθαρὸς Μοναστηριακὸς τοιοῦτος καὶ Προσκυνηματικὸς. Ἀπὸ τούναντιοῦ ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων καὶ ἐξαιρετικῶς ἡ Ἀδελφότης ἡ Ἀγιοταφική, κατὰ τε τὴν γένεσιν καὶ κατὰ τὴν Ἱστορικὴν αὐτῆς ἐξέλιξιν ὡς λόγον ὑπάρξεως εἶχε καὶ ἔχει πάντοτε τὰ Προσκυνηματα καὶ οὐχὶ τὸν πληθυσμὸν. Πρόχειρος ἀπόδειξις ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη ὡς ὄριον δράσεως ἔσχε ἐν ἀρχῇ τὴν ἐντεῦθεν Παλαιστίνην, τὴν ἀποτελοῦσαν καὶ τὴν Ἱστορικὴν Παλαιστίνην τῆς Ν. Διαθήκης, ἐν ἣ περιωρίσθη κυρίως καὶ ἡ ἐπὶ γῆς δρᾶσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ. Ἐνεκα δὲ τούτου ὁ μὲν Πατριάρχης ἐξήσκητε τὰ ποιμαντορικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ δικαιοῦματα διὰ σχετικῆς ἀρμοδιότητος καὶ ἐλευθερίας, ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν Προσκυνηματικὴν δρᾶσιν ἐνήργησεν ὡς Ἠγούμενος τῆς Ἀδελφότητος, ἧς δι' ἐνὸς ἀνταξίου Πατριάρχου δύναται νὰ περιορισθῆ εἰς τὰ ἀχώριστα μετ' αὐτῆς Προσκυνηματα, ἀφροντιστοῦσα περὶ τοῦ Ἐθνολογικοῦ τύπου τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ἐπὶ ἐδάφους Ποιμαντορικοῦ.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει καὶ περὶ τῶν κτημάτων Αὐτῆς προκειμένου θὰ ἐρησιμοποριεῖτο οὐ μόνον τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον ἀλλὰ κυρίως τὸ Διεθνὲς καὶ αὐτὸ τὸ Μωαμεθανικόν, ὄντινος σπουδαιοτάτην ἀλήθειαν ἀνευρίσκόμεν ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ περιεχομένου τῶν ἀφιερωτηρίων ἐγγράφων.

Ἐνθυμούμεθα δ' ὅτι καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις τῆς Κων. πόλεως μετὰ τὴν Πατριαρχικὴν κρίσιν τοῦ 1908—1909, καίτοι ὑφισταμένη τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Κομιτάτου «Ἐνωσις—Πρόοδος» δὲν ἠθέλησεν ἐν τοσούτῳ νὰ καταργήσῃ καθεστῶς νομίμως ἐξελισσόμενον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Βακουφίων. Ἀπαντῶσα δὲ βραδύτερον εἰς τὴν Ε'. ἀξίωσιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κατοί-

τούτο, ¹⁾ καὶ τέλος νὰ διατελῆ εἰς ἀγαθὰς μετὰ τῶν Ἀδελφω-
 τῶν καὶ τῶν Ἱεροποιῶν ἢ τῆς Ἱαλιουαίτης ἀπὲρ καταγραφῆς τῶν
 Βακουφίων ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοινοῦτητος ἀπεφαίνεται ὅτι: *Τὸ τοιοῦτον ἐξα-
 τᾶται ἀπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν ἐν ἰσχυρῷ Κανονισμῶν, τῶν ἀφορόντων
 τὴν κατοχὴν τῶν κτημάτων.*» Ἡ ἀποφίς αὕτη ὀφείλει νὰ μελετηθῆ ὑπὸ τῆς
 Ἀδελφότητος ἐν ὁμοφροσύνῃ καὶ εὐλαβίᾳ μετὰ τινος Πατριάρχου Αὐτῆς
 ἐγνωσμένης περιοπῆς. Μόνον δὲ μετὰ τὰς ἐπενεχθησομένας μεταρρυθμίσεις θὰ
 εἶναι δυνατὸν «νὰ καταγραφῶσιν ἐπ' ὀνόματι τῶν Κοινοτήτων» ἐκεῖνα μόνον
 ἐκ τῶν κτημάτων, τὰ ὅποια θὰ ἀπεδεικνύετο ὅτι εἶναι «προωρισμένα (;) εἰς
 ὠφέλειαν τῶν κατοίκων.» Καὶ πάλιν ὁμοίως θὰ ἐξηρτάτο τὸ τοιοῦτον «καὶ ἀπὸ
 τῆς παραδοχῆς καὶ ἐκτελέσεως τοῦ τρόπου τῆς κατοχῆς τῶν κτημάτων ἐπ'
 ὀνόματι ἠθικῶν προσώπων.» (Περὶλήψις τοῦ Πρακτικοῦ τοῦ Ὑπουργικοῦ
 Συμβουλίου ἐπὶ τῶν ἀξιώσεων τῶν ἐντοπίων τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἱερουσα-
 λῆμ καὶ τῶν ζητημάτων καὶ δι' ἰσχυρισμῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πατριαρχείου
 Κατὰ μετὰφρ. ἐπισυνημμένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 155 φύλλον τῆς ἐφημερί-
 δος «Ἐλ. Κούδδς.» Ὑπενόει δ' ἡ τότε Κυβέρνησις τὴν σύνταξιν νέων Κανο-
 νομιῶν πάντως ἀντὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 1875 ὑφισταμένων καὶ τοὺς ὁποίους
 καὶ κατὰ τὸ 1920 (συνέντευξις 31ης Δεκεμβρίου. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπο-
 μνημονευμάτων) ὁ διὰ τὴν ὑφισταμένην τότε μετὰ τῶν Ἱεραρχίας καὶ Πα-
 τριάρχου διαφορὰν, ἀφίχθεις πρὸς ἐξέτασιν ταύτης—ὑποδείξει καὶ ἀπο-
 δοχῆ τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ, κ. Antoine Bertram Ἀρχιεπισκόπου Καθ-
 λάνης, ἐθεώρει «ἔχοντας ἰσχὴν νόμου.» Ὁ κ. Α. Bertram μάλιστα ὑπέδει-
 ξεν ὁμοίως (συνέντευξις 9ης Ἰανουαρίου 1921) ὅπως συστήσω τῇ Ἱεραρχίᾳ
 ὅπως συνδιαλλαγῆ μετὰ τοῦ Πατριάρχου, ἵνα δυνηθῆ νὰ ἐπιβληθῆ ἐπὶ τοῦ
 Π. Δαμιανοῦ πρὸς σύνταξιν νέων Κανονισμῶν, ἐν οἷς θὰ καθορίζετο καὶ ὁ
 τρόπος τῆς παύσεως τοῦ ἐκάστοτε Πατριάρχου.» Ὁ αἰδιμαῖος Μητροπολίτης
 Ναζαρέτ Γλυκερίος ἀντέτεινε τότε κυρίως φοβούμενος ἀλλοίωσιν τοῦ χαρα-
 κτήρος τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων τῆς Ἀδελφότητος, ἣς τὸν Ἐθνολογι-
 κὸν χαρακτῆρα οἱ μὲν Συνταγματικοὶ Τοῦρκοι ἠθέλησαν νὰ ἐξασθενίσωσιν
 οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἀλλοιώσωσι τέλειον, ὅπως εἰργάσθησαν οἱ Ρῶσοι ἤδη ἀπὸ
 τοῦ 1846. Αἱ τάσεις τῆς Μ. Βρετανίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δὲν ἦσαν
 εἰς δεδηλωμένα κατὰ τὸ 1920 1921.

1. Μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Σταυροφόρων ὑπὸ Σελάχ-ἔδ-Δίν, τὰ Ἱερά
 Προσκυνήματα ἀπεδόθησαν ἐπεμβάσει τοῦ Βασιλέως Ἰσαακίου Ἀγγέλου
 καὶ πάλιν τοῖς κτήτοσιν αὐτῶν Ἕλλησιν. Οἱ Κόπται καὶ Ἀβησσυνοὶ εἰσε-
 κώρησαν καὶ τότε εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, καταλαβόντες τὰς δύο
 ἀψίδας ὑπὸ τὰ καρχαλούμενα πρὸς τὸ ΝΑ μέρος τοῦ Τάφου τοῦ Σπητήρος. Οἱ
 Ἀβησσυνοὶ μάλιστα κατέλαβον καὶ τὴν παρὰ τὴν Β. πύλιν τοῦ ἁγίου Σπη-
 λαίου τῆς Βηθλεὲμ μικρὰν γωνίαν, ἀνεγείραντες καὶ τινὰ κελλίαν ἐν τῷ κρη-
 μινοσθέντι Νάρθηκι τοῦ ἐκεῖ Ναοῦ. Ἐπίσης κατέλαβον καὶ τὸν Ναὸν τῆς Εὐ-
 ρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἄπαντα τὰ μέρη ταῦτα τῶν Ἀβησσυνῶν κατέχουσι σήμερον οἱ Ἀρμένιοι
 ἐκτὸς τῶν ἀφανισθέντων κελίων μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Νάρθηκος τῆς

στίνων σχέσεις. Ὁ δικαστὴς διέταξε τοὺς Ἀρμενίους νὰ παραδώσωσι τοῖς Αἰθίοφι, τοὺς ἀνήκοντας αὐτοῖς τόπους ἔνδον τῆς Ἐκκλησίας Καμαμέ, τὰς λυχνίας, τὸν τόπον ἔνθα (ὁ τάφος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;) τοὺς τόπους τοὺς εὐρισκομένους δεξιὰ καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Οἴκου τοῦ Φωτῆς (Μπέιτ οὐλ-Νάρ, ἅπαντα τὰ δοχεῖα, εἰκόνες, ἄγια σκεύη καὶ τοὺς τόπους τῆς Προσκυνήσεως οἵτινες περιλαμβάνονται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς προρρηθείσης Ἐκκλησίας. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀριθμηθέντων ἄνω, λέγει, νὰ δοθοῦν ἔτι τοῖς Αἰθίοφιν οἱ ἰδιαιτέροι αὐτῶν τόποι οἱ κείμενοι ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ὅλον τὸ περιεχόμενον τῶν τόπων τούτων ¹⁾.)»

Φωτογραφία καὶ Γαλλικὴ μετάφρασις, 4 σελίδες ὑπουργικαί.

11) Ἀπόφασις ἡμερομ. Ζιλκαδὲ τοῦ 1262. «Πραγματικαὶ τῶν τὰς περὶ τῆς μεταξὺ Αἰθιοπῶν καὶ Γραικῶν Κοπτῶν ἀναφεισθῆς διαφορᾶς. Επεισέρχεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς κατοχῆς τοῦ τάφου τοῦ λεγομένου Μαγγάτα ²⁾.»

Σπουδαῖον. (3 σελίδες ὑπουργικαί). Μετάφρασις Γαλλιστί. Φωτογραφία.

12) «Ἐπίτομη ἐπὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν Ἀθησινῶν ἐν Παλαστίνῃ καὶ ἐπὶ τῆς Κοπτο-Ἀθησινιακῆς διαφορᾶς, ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων, πληροφοριῶν ληφθεισῶν ἐκ τῶν ἀρίστων πηγῶν καὶ

Ἐκκλησίας ἐν Βηθλεέμ. (ἱστορ. Ἐκκλ. Ἱεροσολύμων σελ. 405—406. πρὸς Α. Π. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα τομ. Β'. σελ. 409. 419—420). Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως ὅτι κατ' ἀρχὰς οἱ Ἀρμενιοὶ ἔλαβον ἄδειαν παρὰ τῶν Ἀθησινῶν ὅπως μόνον λειτουργῶσι δελεάσαντες διὰ δώρων καὶ εἰτα κατέσχον ταύτην. (ἐν ἄν. τομ. Β'. σελ. 415).

¹⁾ Εἰς τὰ παρ' ἡμῖν βοηθήματα δὲν εὐρίσκεται φερμάνιον τοῦ 1065. Πάντως πρόκειται περὶ φερμανίου ἐκ τῶν δοθέντων τῷ Πατριάρχῃ Παΐσιῳ. Ἄλλὰ προφανῶς διαστρεβλοῦται τὸ κείμενον ὑπὸ τῶν Ρώσων ἐνταῦθα δι' εὐνοήτους λόγους χάριν τῶν Ἀθησινῶν καὶ τῶν Ἰβήρων. Εἶνε δὲ βέβαιοι ὅτι οἱ Ἰβήρες μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Μαμελούκων (μετὰ τὸ 1200 μ. Χ.) ἀναφέρονται ἐπὶ Προσκυνηματικῷ ἐδάφους καὶ πάλιν χάρις εἰς τὸ ὁμόθησκον καὶ τὴν χριστιανικότητα τῶν ἡμετέρων. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν Σέρβων οὐδὲ σκοπίμως ἀναφέρουσι πού οἱ οὕτως εἰπεῖν ὑπομνηματογράφοι τῶν ἀνωτέρω «ἐγγράφων» οὗτοι μόνον σημειοῦνται ἐρχόμενοι εἰς προσκύνῃσιν τῶν Ἁγ. Τόπων περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ'. αἰῶνος. (πρὸς Α. Ἀνάλεκτα Τόμ. Β'. σελ. 410—411 καὶ ὑποσημ. 1. ἐν σελ. 411.)

²⁾ Ἀγνοοῦμεν περὶ τίνος Τάφου πρόκειται. Τὴν λέξιν Μαγγάτα οὕτως ἠδυνήθημεν ν' ἀναγνώσωμεν καὶ σημαίνει αὕτη Ἀβησσυνιαστὶ «τὴν ὁδόν».

μὲς ἐπισκέψεως τῶν Ἁγίων Τόπων.»¹⁾ (16 σελίδες ὑπουργικαί).

13) «Ἐπὶ τὸ μνηματὴς Ἀθησινιακῆς ἀποστολῆς²⁾ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Ἀὐτοκράτορος Μενελικ τοῦ Β'. πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον Ἀβδούλ Χαμίτ-Χάν τὸν Β'. καὶ ἀπαντητικὸν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐψηλῆς Πύλης τῆς ὑπὸ ἡμερομ. 19 Δεκεμβρίου 1323 (=1907).»

Ἡμερομ. 6 Ἰανουαρίου 1908 (14 σελίδες ὑπουργικαί).

14) «Ἐπὶ τὸ μνηματὸν ἐμπιστευτικὸν ἐπὶ τῶν Ἀθησινιακῶν ἀπαιτήσεων ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων³⁾» — 9 σελίδ. ὑπουργικαί.

15) «Μετάφρασις Γαλλιστὶ ὑπομνήματος Τουρκιστὶ ἀνακοινωθέντος περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Γιλδίξ.» (3 σελίδες ὑπουργικαί).

16) «Ἐπὶ τῆς τελευταίας φάσεως τῆς ἀπαιτήσεως τῶν Ἀθησινίων εἰς τὴν μετὰ τῶν Κοπτῶν διαφορὰν διὰ τὸ ζήτημα τῶν Ἁγίων Τόπων.» (Sic).

Ἡμερομ. 31 Μαρτίου 1908 (5 σελίδ. ὑπουργικαί).

17) «Σημεῖα λύσεως τῆς διαφορᾶς τεθέντα ὑπὸ Συμβούλων τῆς Ἀθυσινιακῆς ἀποστολῆς.» — (1 σελὶς ὑπουργική).

18) «Ἐκθεσις ἐμπιστευτικῆ τῶν Κοπτῶν ἀντιπροσώπων ἐπὶ τῶν κτημάτων τῆς Κοινότητος ἐν Παλαιστίνῃ. Ἐπὶ τῆς ἐκθεσεὶ τοῦ «Der El-Soultan» καὶ τὰ κτήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως. (Sic). Πολὺ σπουδαίον.» (12 σελ. ὑπουργικαί).

19) «Ἐπὶ τὸ μνηματὸν περὶ τῶν Ἀθησινιακῶν ἀπαιτήσεων, ἀυτόγραφον τοῦ Sir Ἐδγουίν Ρίβς, νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας ἐν Κων/λει, ὑπὸ ἡμερομ. 24 Μαρτίου 1908» (σπουδαιότατον 14 σελ. ὑπουργικαί).

20) «Ἐκθεσις τῆς Ἐψηλῆς Πύλης, ἡμερομ. 19 Δεκεμβρίου 1323⁴⁾.»

Φωτογραφία καὶ Γαλλιστὶ μετάφρασις, 4 σελ. ὑπουργ.

(Ἀκολουθεῖ τὸ τέλος)

ΑΡΧΙΜ. ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

1. Ἀράγε νὰ πρόκειται περὶ ὑπομνήματός εἰνος τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν Ἀ— Ἄμπεμπά Ρώσσοῦ Πρέσβευος κ. Lyssin;

2. Πρόκειται περὶ τῆς ὑπὸ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ κ. Γ. Ζερβουδάκη καταρτισθείσης ἀποστολῆς περὶ ἧς ἐμνημονεύσαμεν.

3. Παρὰ τίνας καὶ πρὸς τίνα τὸ ὑπόμνημα;

4. Πρόκειται περὶ ἀπαντήσεως μνημονευθείσης ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν;